

Internett og mobiltelefon – ikke lenger bare for de få

Richard Ling og
Odd Frank Vaage

I de siste åra har det skjedd en rivende utvikling innenfor kommunikasjonsteknologien. Vi skal i denne artikkelen se på tilgang og bruk av Internett og mobiltelefoni, som vel er det vi særlig tenker på i denne sammenheng. I SSBs mediebruksundersøkelser er det blitt stilt en del spørsmål om nordmenns forhold til denne type teknologi. Svarene på en del av disse spørsmålene

Mediebruksundersøkelsene

Datagrunnlaget for denne artikkelen er hentet fra SSBs mediebruksundersøkelser. Disse er gjennomført hvert år siden 1991, med unntak av 1993. I undersøkelsene er et representativt utvalg av den norske befolkningen i alderen 9-79 år spurt om hva de brukte av medietilbud siste døgn. For å få et bilde av gjennomsnittlig mediebruk, blir undersøkelsene gjennomført i fire ulike perioder av året, og alle ukens sju dager er med. Antallet deltakere i undersøkelsene har vært mellom 1 800 og 2 100 personer per år.

Spørsmål om Internett-bruk per uke ble første gang stilt i 1995-undersøkelsen. Seinere er nye spørsmål om bruk av Internett og mobiltelefon blitt tilføyd i spørreskjemaet som brukes i disse undersøkelsene.

Internett og mobiltelefon er blitt stadig viktigere kommunikasjonsmedier i takt med at stadig flere har tilgang til dem og tar dem i bruk. Men noen grupper henger ikke med i denne utviklingen. Kvinner, og særlig eldre kvinner, bruker begge disse mediene i langt mindre grad enn menn, og særlig unge menn gjør. Hva vil disse forskjellene bety hvis og når disse mediene blir dominerende?

blir offentliggjort for første gang i denne artikkelen.

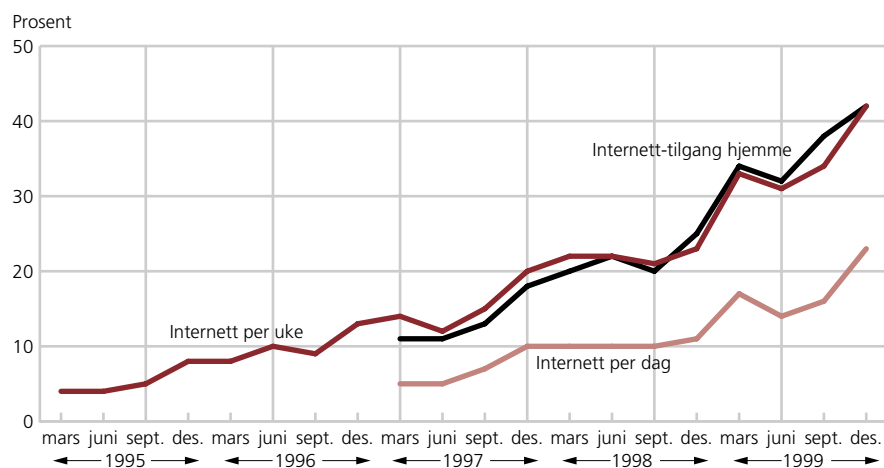
Internett "født" i 1969

Vanligvis regnes 1969 for å være Internetts fødselsår, da datamaskiner ved fire universiteter i USA ble knyttet sammen. Men ikke før i 1982 ble begrepet "Internett" brukt for første gang. World Wide Web (WWW) ble introdusert i 1991, og gjorde det mulig å publisere informasjon på nettsider på en enkel måte. Dette førte også etter hvert til

økende interesse blant et stadig større publikum (Sherman 1997).

SSB begynte for første gang å stille spørsmål om bruk av Internett i mediebruksundersøkelsen i 1995. Spørsmålet dreide seg om man hadde benyttet Internett i en eller annen sammenheng siste uke, og om det ble brukt i forbindelse med arbeid, utdanning eller til privat bruk. Fra 1997 begynte vi å stille spørsmål om tilgang til Internett på hjemme-PC. Vi har ikke noe mål på

Figur 1. Bruk av Internett per uke 1995-1999 og per dag og Internett-tilgang hjemme i ulike perioder av året 1997-1999. 9-79 år Prosent

Kilde: Mediebruksundersøkelsene.

tilgang til Internett generelt. Graden av tilgang varierer fra bedrift til bedrift. Ifølge SSBs statistikk om informasjons- og kommunikasjons-teknologi (www.ssb.no/emner/10/03/ikt) hadde 66 prosent av norske private foretak tilgang til Internett i 1999. Blant foretak med 100 ansatte eller mer hadde 87 prosent tilgang. Dette betyr at et betydelig flertall av ansatte i arbeidslivet har direkte eller indirekte tilgang til Internett.

Kraftig økning i Internett-bruk de siste åra

Det har vært en kraftig økning i tilgang til og bruk av Internett blant nordmenn de siste åra. Mens 11 prosent hadde tilgang hjemme i mars 1997, hadde 42 prosent tilgang i desember 1999. Mens 4 prosent brukte Internett per uke i mars 1995, var det 42 prosent i desember 1999, nesten 5 år seinere. Internett-bruk per dag har økt fra 5 prosent i mars 1997, til 23 prosent i desember 1999.

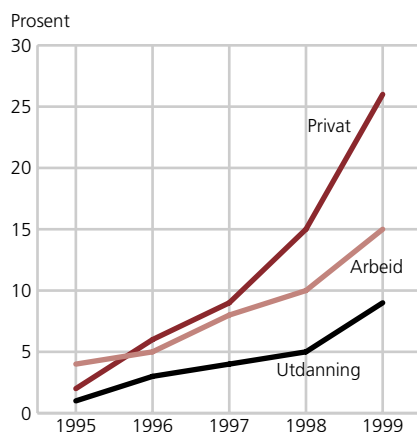
Mest økning i privat bruk

Fra en sped begynnelse i første halvdel av 1990-åra, har bruken av Internett både i arbeidet, i utdanning og i privatlivet økt de siste åra. Mens bare 4 prosent av befolkningen brukte Internett i arbeidet per uke i 1995, var andelen 15 prosent i 1999. Tilsvarende var økningen i utdanning fra 1 prosent i 1995 til 9 prosent i 1999. Den største økningen finner vi likevel i privat bruk. Der var andelen på 2 prosent i 1995. I 1999 var andelen økt til 26 prosent. Det betyr at en av fire nordmenn brukte Internett til private formål ei gjennomsnittsuke i fjor.

Før mest bruk i arbeid - nå mest privat

Den typiske bruker i 1995 var en som brukte det i sammenheng med

Figur 2. Andelen av befolkningen 9-79 år som bruker Internett i arbeid, i utdanning og til privat bruk per uke 1995-1999. Prosent

Kilde: Mediebruksundersøkelsene.

arbeidet sitt; 71 prosent brukte det i samband med arbeid. Det var langt færre som brukte det til private gjøremål. Dette har endret seg de siste åra. Den typiske bruker er nå en som benytter det til private gjøremål. 73 prosent av Internett-brukerne ei gjennomsnittsuke bruker det nå privat. Den typiske bruken har gått over fra å være i arbeidssammenheng til å være i privat sammenheng. Dette betyr altså at det er privatbrukerne som i særlig grad har økt. Andelen av brukerne som bruker Internett i utdanning har holdt seg temmelig konstant rundt 25 prosent.

E-post og nettsider øker like mye

Det har vært en betydelig økning i andelen som benytter både elektronisk post via Internett (e-post), nettsider og nyhetsgrupper fra 1997 til 1999. Økningen har vært nokså parallell mellom e-post og nettsider. I 1999 benyttet en av fire nordmenn e-post. En like stor andel benyttet nettsider.

Tabell 1. Andelen som har benyttet Internett på ulike måter 1997-1999. Prosent

	1997	1998	1999
E-post	9	14	25
Nett-sider	10	15	25
Nyhetsgrupper	6	9	14
Tekstsamtaler (chat)	2	4	6
Noe annet	3	6	9

Kilde: Mediebruksundersøkelsene.

Bruken øker mer enn tilgangen

På videomarkedet har en økende tilgang til videospillere i hjemmet ikke ført til økt bruk totalt sett, snarere det motsatte. Utbredelsen av videospillere økte samtidig med at fjernsynsstasjonene også økte sitt tilbud på det området som videospillene tidligere fanget opp. I tillegg har videospillene sunket i pris, slik at det er blitt noe alle skal ha, også de som ikke har særlig behov for det.

Internett har derimot ingen konkurrenter på dette særegne elektronis-

Foto: NPS billedbyrå

Aldersgruppen 13-15 år har hatt den kraftigste økningen per uke de siste fem åra: I 1995 var det 1 prosent i denne aldersgruppen som svarte at de hadde brukt Internett de siste sju dager. I 1999 var andelen kommet opp i 60 prosent.

Tabell 2. Bruk av ulike typer Internett-tjenester blant de som bruker dem i arbeid, i utdanning og privat per uke. Prosent. 1999

	I arbeid	I utdanning	Privat bruk
E-post	79	49	67
Nettsider	71	71	70
Nyhetsgrupper	41	29	33
Tekstsamtaler (chat)	7	20	18
Noe annet	25	18	23

Kilde: Mediebruksundersøkelsen 1999.

ke informasjonsmarkedet. Vi ser derfor en økende tendens til å bruke Internett, både generelt sett og blant dem som har tilgang til det hjemme. I 1997 var det 45 prosent av dem med tilgang til Internett hjemme som brukte Internett privat. Dette økte til 53 prosent i 1998 og ytterligere til 56 prosent i 1999. Dette må man tro har sammenheng med at tilbudet på Internett har økt, og at folk opplever en økende nytte av tilbudet.

E-post mest i arbeid

De som har brukt Internett i arbeidet i løpet av ei uke, har helst brukt e-post. Omtrent åtte av ti benytter denne tjenesten. Sju av ti benytter nettsider. Fire av ti benytter nyhetsgrupper per uke i sitt arbeid. Kun et lite mindretall bruker derimot chat (tekstsamtaler) i arbeidet. Blant dem som bruker Internett i utdanning i løpet av ei uke, er det 71 prosent som benytter seg av nettsider. Bare halvparten av dem som ukentlig bruker Internett til utdanning bruker e-post i denne forbindelsen. Blant dem som bruker Internett privat per uke er nettsidene mest populære, med en andel på 70 prosent. E-post ligger ikke langt under, med 67 prosent. Atskillig færre bruker nyhetsgrupper, chat eller noe annet, også til private formål.

Tabell 3. Internett-bruk per uke 1995, 1997 og 1999 og Internett-bruk per dag og tilgang til Internett hjemme 1997 og 1999, etter kjønn og alder. Prosent

	Internett per uke			Internett per dag		Har internett hjemme	
	1995	1997	1999	1997	1999	1997	1999
Menn	8	21	42	10	23	14	38
Kvinner	3	10	29	3	12	13	35
9-12 år	3	8	20	2	4	16	47
13-15 år	1	24	60	7	24	15	50
16-19 år	8	29	57	11	27	27	47
20-24 år	10	27	53	10	27	14	31
25-44 år	9	19	45	9	24	16	45
45-66 år	2	11	26	5	13	11	32
67-69 år	1	0	2	0	1	0	5

Kilde: Mediebruksundersøkelsene.

Sterkest økning blant de unge

I de seinere åra har det vært en betydelig økning i Internett-bruken blant begge kjønn og i alle aldersgrupper opp til pensjonsalderen. Det er likevel menn og personer i aldersgruppen 13-44 år som er de mest aktive Internett-brukerne. Aldersgruppen 13-15 år har hatt den kraftigste økningen per uke de siste fem åra: I 1995 var det 1 prosent i denne aldersgruppen som svarte at de hadde brukt Internett de siste sju dager. I 1999 var andelen kom-

met opp i 60 prosent. Det er også i denne aldersgruppen vi finner de som i størst grad har Internett tilgjengelig hjemme. Men dekningen hjemme er nesten like høy blant de yngre barna og de eldre unge, ved siden av deres foreldregenerasjon. Tilgangen til Internett hjemme er nokså jevnt fordelt mellom kjønnene (se Vaage 2000).

Unge voksne menn bruker Internett mest i arbeidet

Det er bare innenfor utdanning at menn og kvinner benytter Internett omtrent på samme nivå. I arbeidet bruker menn i omtrent dobbelt så stor grad Internett som det kvinner gjør. Privat er også menn atskillig mer aktive på "nettet" enn kvinner. Blant personer i yrkesaktiv alder er menn i større grad enn kvinner brukere av Internett i arbeidet. Det er særlig unge voksne menn som bruker Internett i arbeidet. I aldersgruppen 9-15 år er derimot andelen brukere per uke temmelig jevn mellom kjønnene.

Internett-bruk og inntekt henger sammen

De som har høy husholdningsinntekt, benytter seg mer av Internett i arbeidet sitt enn de med lav inntekt. Den klareste forskjellen i for-

Tabell 4. Andelen som bruker Internett per uke i arbeidet, i utdanning og til privat bruk etter kjønn og alder. 1999 Prosent

	I arbeid	I utdanning	Privat bruk
Menn	20	9	32
Kvinner	10	8	20
Menn			
9-15 år	0	16	31
16-24 år	14	29	45
25-44 år	34	9	42
45-66 år	22	2	23
67-79 år	0	0	4
Kvinner			
9-15 år	1	14	28
16-24 år	6	34	36
25-44 år	15	5	25
45-66 år	12	2	12
67-79 år	0	0	0

Kilde: Mediebruksundersøkelsen 1999.

hold til inntekt finner vi likevel i den private bruken av Internett: Mens bare 15 prosent av de som har en husholdningsinntekt på under 200 000 benytter Internett per uke, er andelen 45 prosent blant dem som tjener 600 000 eller mer. Det er ingen sammenheng mellom husholdningsinntekt og bruk av Internett i samband med utdanning.

Storbyboerne bruker Internett mest, både i arbeid, utdanning og privat

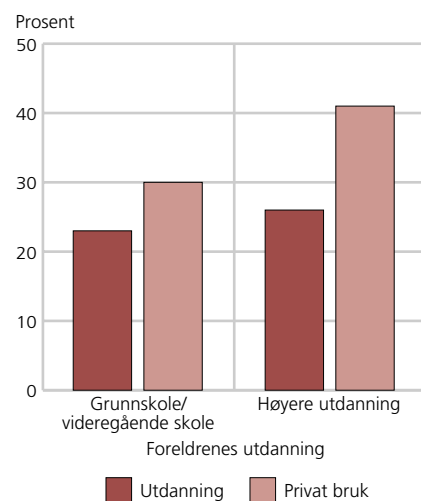
Mens 23 prosent av de som bor i storbyene (100 000 innbyggere eller mer) brukte Internett i arbeidet i løpet av ei uke, var andelen bare 10 prosent i spredtbygde strøk. Den samme tendensen finner vi også for bruk i utdanning: 12 prosent i storbyene og 6 prosent i spredtbygde strøk. Vi finner den også i den private Internett-bruken: 33 prosent i storbyene og 20 prosent i spredtbygde strøk.

Utdanningskløft i bruken av Internett?

Generelt sett er det en helt klar sammenheng mellom utdanningsnivå og Internett-bruk, både i arbeidet og til private gjøremål. Mens det blant personer med utdanning på ungdomsskolenivå er en andel på 5 prosent som benytter Internett i arbeidet sitt per uke og 13 prosent som bruker det privat, er andelen henholdsvis 37 og 43 prosent blant dem som har høyere universitets- eller høgskoleutdanning. Bruk av Internett i utdanning er derimot nokså jevnt fordelt mellom utdanningsnivåene, og ligger på omtrent 10 prosent.

Det kan være nærliggende å forklare denne generelle fordelingen med at yngre personer har høyere utdanning enn de eldre, og at de også er mer opptatt av de nye kommunikasjonsmidlene. Dersom vi bare ser på dem som er 50 år eller mer, finner vi at dette ikke er riktig. Blant personer med utdanning på ungdomsskolenivå i denne aldersgruppen er det 10 prosent som har til-

Figur 4. 9-19-åringers bruk av Internett per uke i utdanning og til privat bruk, etter foreldrenes utdanning. 1999. Prosent

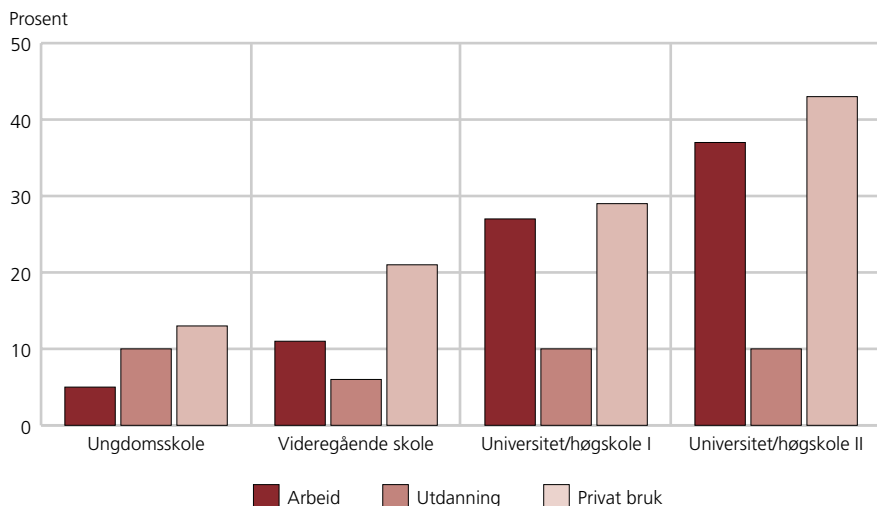
Kilde: Mediebruksundersøkelsen 1999.

gang til Internett hjemme. Blant personer som har høyere universitets- eller høgskoleutdanning er andelen 42 prosent. Det er også en tydelig forskjell i bruken av Internett: Blant dem som er 50 år og over med utdanning på laveste nivå, er andelen som bruker Internett per uke 1 prosent. Blant de med høyest utdanning i samme aldersgruppe er andelen brukere av Internett 42 prosent per uke. Disse forskjellene finner vi både i arbeid og privat.

Mer Internett-bruk blant akademikerbarn

Det er også en sammenheng mellom foreldres utdanning og barns forhold til Internett. Blant personer i alderen 9-19 år som har foreldre med høyere utdanning, bruker 54 prosent Internett per uke. Tilsvarende tall for dem med foreldre uten høyere utdanning er 41 prosent. Blant barn av foreldre med høyere utdanning har 67 prosent tilgang til Internett hjemme. Blant dem som har foreldre uten slik ut-

Figur 3. Andelen 16-79 år som bruker Internett per uke i arbeidet, i utdanning og til privat bruk, etter utdanning. 1999. Prosent

Kilde: Mediebruksundersøkelsen 1999.

danning er andelen bare 38 prosent. Denne forskjellen i tilgang til Internett hjemme kan være en forklaring på forskjellen i privat bruk. 41 prosent blant barn av foreldre med høyere utdanning benytter Internett til privat bruk per uke. Blant de med foreldre uten slik utdanning er andelen 30 prosent. Det er derimot en nokså liten forskjell mellom disse to gruppene i bruk av Internett i utdanning i løpet av ei uke. For begge gruppene er andelen omtrent 25 prosent.

Alle, men særlig tenåringer, bruker telefonen mer

Selv om telefonen snart er 125 år gammel, er den fremdeles i bruk i økende grad, mye takket være mobiltelefonen, som ble lansert for ca. 20 år siden. I de siste 8-10 åra har mobiltelefonen stadig hatt økende innpass i nordmenns dagligliv. Ser vi på alle telefonsamtaler, både fasttelefoner og mobiltelefoner, har det gjennomsnittlige antallet telefonsamtaler per person steget jevnt og betydelig siden midten av 1990-tallet. I 1995 var gjennomsnittet 2,2 samtaler per dag, i 1999 var det 3,2. Det gjennomsnittlige antallet telefonsamtaler har økt i alle aldersgrupper. Tenåringene og de middelaldrende har imidlertid den tydeligste stigningen. I aldersgrup-

Tabell 5. Gjennomsnittlig antall private telefonsamtaler per dag, etter alder. 1995-1999

	1995	1996	1997	1998	1999
Alle	2,3	2,2	2,5	2,7	3,2
9-12 år	1,2	1,1	1,4	1,5	1,3
13-15 år	1,6	1,8	2,7	3,1	3,2
16-19 år	2,3	2,4	2,7	3,3	4,5
20-24 år	2,6	2,9	3,1	4,1	3,9
25-34 år	2,5	3,1	3,0	3,0	4,1
35-44 år	2,5	2,2	2,5	2,8	3,2
45-54 år	2,1	2,5	2,4	2,4	2,9
55-66 år	2,1	2,2	2,4	2,2	2,5
67-79 år	2,3	2,2	2,3	2,2	2,7

Kilde: Mediebruksundersøkelsene.

Tabell 6. Antall minutter per dag brukt til private telefonsamtaler, etter alder og kjønn. 1999

Aldersgruppe	Menn	Kvinner
Alle	20,4	30,8
9-12 år	6,7	19,9
13-15 år	15,9	33,5
16-19 år	32,4	39,6
20-24 år	24,7	27,0
25-34 år	22,8	40,7
35-44 år	22,1	24,9
45-54 år	16,8	26,2
55-66 år	14,9	35,6
67-99 år	20,0	23,1

Kilde: Mediebruksundersøkelsen 1999.

pene mellom 13 og 34 år har det vært en økning i gjennomsnittlig antall telefonsamtaler på mer enn én per dag. Aldersgruppen 16-19 år har nesten doblet antall samtaler: fra et gjennomsnitt på 2,3 per dag i 1995 til et gjennomsnitt på 4,5 i 1999.

Kjønn er også viktig når vi ser på antall telefonsamtaler. Blant de yngste tenåringene er jentene noe mer aktive enn guttene. I 1999 hadde de yngste jentene 1,5 samtaler per dag, mens aldersgruppen 25-34 hadde et antall som var mer enn tre ganger høyere. Middelaldrende kvinner oppgir omtrent samme antall samtaler per dag som de på 13-15 år. Profilen for gutter og menn er imidlertid noe annerledes. Blant de yngste er telefonaktiviteten lav, mens 20-24 år gamle menn er mest aktive. De oppgir gjennomsnittlig 3,6 samtaler per dag. Menn i den høyeste aldersgruppen har praktisk talt samme aktivitet som kvinnene i samme gruppe.

I 1999 oppgir folk at de i gjennomsnitt bruker telefonen rundt 25,9 minutter per dag. Kvinner oppgir å bruke telefonen lenger enn menn: Rundt 20 minutter per dag for menn, mot rundt 30 minutter per dag for kvinner. Spesielt tenårings-

jenter bruker telefonen i lengre tid enn gutter på samme alder. Størst er forskjellen blant 13-15-åringene, hvor jenter oppgir å bruke telefonen i gjennomsnitt snaut 34 minutter per dag, mens gutter bare oppgir 16 minutter.

Færre låner mobiltelefon og flere eier dem

Andelen som eier mobiltelefon har økt raskt på 1990-tallet, men det er store forskjeller mellom ulike grupper. Eldre er den gruppen som i minst grad benytter denne teknologien. I tillegg har kjønn og inntekt betydning. I 1999 var det litt mer enn 58 prosent av befolkningen som eide mobiltelefon. Det finnes imidlertid personer med mer enn ett abonnement, og mange har mobiltelefoner i forbindelse med sitt arbeid og andre funksjoner i samfunnet.

I tillegg til eierforhold har vi også sett på andre typer tilgang til mobiltelefon. Snaut 16 prosent har regelmessig tilgang til mobiltelefon uten å eie selv, og rundt halvparten så mange har uregelmessig tilgang. Dette er personer som kan ha tilgang til en mobiltelefon som deles av flere i husholdningen. Litt mind-

Tabell 7. Andel som har tilgang til mobiltelefon, etter alder. 1999. Prosent

	Regelmessig tilgang Eier	Uregelmessig tilgang	Ingen tilgang
Alle	58	15	7
9-12 år	19	28	14
13-15 år	42	21	16
16-19 år	66	17	7
20-24 år	77	8	2
25-34 år	67	13	6
35-44 år	64	20	8
45-54 år	64	19	6
55-66 år	56	12	8
67-79 år	39	5	5

Kilde: Mediebruksundersøkelsen 1999.

re enn 20 prosent av befolkningen har ikke tilgang til mobiltelefon.

Tilgangen til mobiltelefon er selvsagt ikke lik i hele befolkningen. Det er spesielt de yngste og de eldste som har liten tilgang. Blant de mellom 9 og 12 år oppgir snaut 19 prosent at de eier mobiltelefon. Men samtidig har denne gruppen høyest tilgang på annen måte, både blant de som har regelmessig tilgang og blant de som har tilgang av og til. Selv om det altså er få i denne gruppen som har egen mobiltelefon, er muligheten til å bruke denne teknologien likevel i stor grad til stede, og det er sikkert også ønsket om å få en egen mobiltele-

Foto: Scanpix

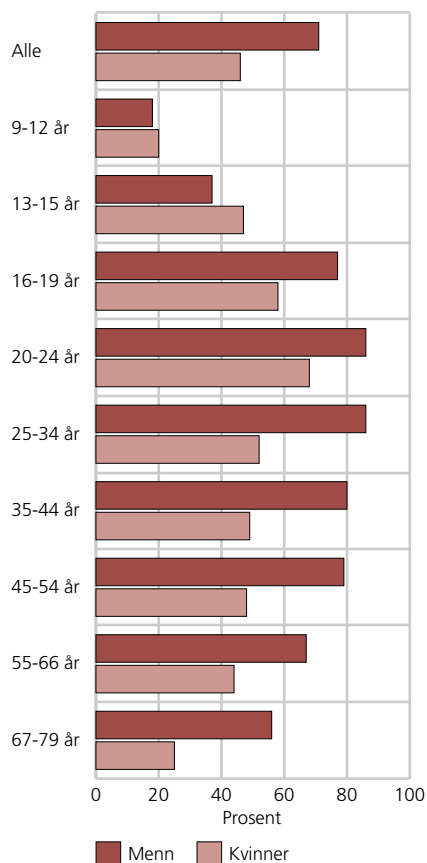

Ser vi på antall samtaler, viser materialet at tenåringsgutter og -jenter har omtrent lik mobiltelefonbruk.

mobiltelefon. Når vi går oppover i aldersgruppene, er det menn i større grad enn kvinner som har slik telefon. For dem over 25 år er det nesten 30 prosentpoengs forskjell mellom kjønnene. Mens vi altså ikke finner noen kjønnsbestemte forskjeller i eierforhold til mobiltelefon blant barna, er det en svært tydelig slik forskjell blant ungdom og voksne. Muligens vil dagens tenåringsjenter ta sine mobiltelefonvaner med seg når de går over til å bli unge voksne.

I tillegg til kjønns- og aldersforskjeller viser materialet også at det er forskjeller i anskaffelse av mobiltelefon knyttet til forskjeller i husholdningens inntekt. De som bor i husholdninger med mindre enn 200 000 kroner i årlig inntekt, har lavest tilgang, mens de som bor i husholdninger med over 600 000 kroner i årlig inntekt har høyest tilgang (47 prosent mot 65 prosent). Noe overraskende ser vi at medlemmer av husholdninger med en inntekt mellom 200 000 og 299 000 kroner, det vil si den nest laveste inntektsgruppen, har nest høyest tilgang til mobiltelefon. Dette er interessant fordi, som vi skal se, denne gruppen ofte betaler for mobiltelefonbruk av sitt eget husholdningsbudsjett, mens de høyeste inntektsgruppene ofte får mobiltelefon som et ekstra gode i arbeidet.

Figur 5. Andel som eier mobiltelefon, etter alder og kjønn 1999. Prosent

Kilde: Mediebruksundersøkelsen 1999.

fon. Eldre eier sjelden mobiltelefon, og det er også få som har tilgang til slik telefon på annen måte, slik at denne gruppen alt i alt har minst tilgang til mobiltelefon.

Etter som vi beveger oss oppover i aldersgruppene, ser vi en markert økning i eierskap, som kulminerer i aldersgruppen 20-24 år. Mer enn tre av fire i denne alderskategorien oppgir at de er eiere. Det er interessant å se at denne gruppen også oppgir den laveste sekundærtilgangen. Dette tyder på at mobiltelefonen i økende grad har blitt en personlig gjenstand i motsetning til en felles gjenstand.

Det er visse forskjeller i hvilken grad mobiltelefon er tatt i bruk av voksne menn og kvinner (se figur 5). Blant de yngste er det ikke noen klare forskjeller mellom kjønnene. Men blant 13-15-åringene er det flere jenter enn gutter som har egen

Folk med lav inntekt betaler for egen mobiltelefonbruk

Generelt sett er det mest vanlig at brukeren selv betaler. Mer enn halvparten av dem som har tilgang til mobiltelefon betaler regningen selv. Hvis vi bare ser på dem som eier mobiltelefon, svarer mer enn to tredeler av informantene at de betaler for eget mobiltelefonbruk.

Tabell 8. Andel med ulik form for betaling for mobiltelefonbruk, etter alder, kjønn og husholdningsinntekt. 1999. Prosent

	I alt	Hvem betaler for mobiltelefonbruken				
		Betaler selv	Selv/andre i husholdningen	Andre i husholdningen	Selv/arbeidsgiver	Arbeidsgiver
Alle	100	57	3	24	2	14
9-12 år	100	24	5	67	0	5
13-15 år	100	62	3	36	0	0
16-19 år	100	87	0	12	0	1
20-24 år	100	79	5	8	2	7
25-34 år	100	70	4	6	4	16
35-44 år	100	61	2	8	5	24
45-54 år	100	70	0	7	4	19
55-66 år	100	70	3	16	1	11
67-79 år	100	84	4	12	0	0
Kjønn						
Menn	100	72	1	5	4	18
Kvinner	100	67	5	20	1	7
Husholdningsinntekt						
Under 200 000 kroner	100	85	2	7	2	4
200 000 – 299 000 kroner	100	81	1	8	3	8
300 000 – 399 000 kroner	100	68	4	12	3	12
400 000 – 499 000 kroner	100	68	2	13	2	15
500 000 – 599 000 kroner	100	62	4	12	6	15
600 000 kroner eller mer	100	59	1	8	4	27

Kilde: Mediebruksundersøkelsen 1999.

De aller yngste brukerne er avhengige av at andre i husholdningen betaler. Dette forandrer seg blant de som er litt eldre enn dem. Blant 16-19-åringene er det mer enn 86 prosent av mobiltelefonbrukerne som svarer at de selv betaler for eget forbruk. Denne gruppen, sammen med de pensjonerte, er de som oftest betaler regningene selv. En relativt høy andel av middelaldrende mobiltelefoniere svarer at arbeidsgiveren betaler for deres mobiltelefonbruk, særlig blant dem mellom 35 og 44 år. Endelig kan vi si at svært få oppgir noen form for "blandet" betaling. Unntaket er 35-44-åringene. Litt over 5 prosent av disse betaler en del av utgiftene selv, mens arbeidsgiver betaler resten. Det vil si at nesten en tredel av mobiltelefonierne i denne aldersgruppen får bruken helt eller delvis subsidiert av arbeidsgiver.

Tabell 9. Gjennomsnittlig antall mobiltelefoner per husholdning, etter familiefase. 1999

Familiefase	Antall mobiltelefoner per husholdning
Alle	1,7
9-24 år hos foreldre	1,8
Gifte/samboende med barn 7-17 år	1,8
Gifte/samboende 16-44 år uten barn	1,5
Gifte/samboende med barn 0-6 år	1,4
Enslige forsørgere	1,1
Gifte/samboende 45-79 år	1,1
Enslige ellers 9-44 år	1,0
Enslige 45-79 år	0,4

Kilde: Mediebruksundersøkelsen 1999.

Menn betaler oftere for sin bruk enn det kvinner gjør. Faktisk oppgir mer enn 25 prosent av kvinnene som er mobiltelefoniere at andre i husholdningen betaler en del av deres forbruk. 5 prosent som deler betalingen med andre i husholdningen og 20 prosent oppgir at andre

betaler hele mobiltelefonregningen. Nesten tre ganger så mange menn som kvinner svarer at arbeidsgiveren betaler for deres mobiltelefonbruk.

Etter hvert som husholdningens inntekt øker, øker også sannsynligheten for at arbeidsgiveren betaler i hvert fall noe av kostnadene ved å ha mobiltelefon. Bare noe over 5 prosent i den laveste inntektsgruppen svarer at de mottar noen som helst støtte for å bruke mobiltelefon. Motsatt er det mer enn 31 prosent i den høyeste inntektsgruppen som svarer at de mottar delvis eller full dekning av disse kostnadene, og så mange som 27 prosent i den høyeste inntektsgruppen som mottar full kompensasjon for sin mobiltelefonbruk.

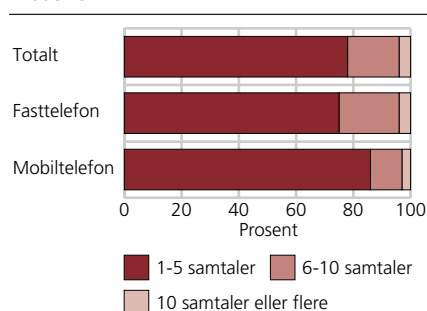
Husholdninger med tenåringer og unge voksne har flest mobiltelefoner

Litt over 77 prosent av norske husholdninger har minst én mobiltelefon. Gjennomsnittstallet på telefoner i hjemmet er 1,7. Når antall individer i hjemmet øker, øker også antallet mobiltelefoner. Mer enn halvparten av enslige oppgir at de ikke har noen mobiltelefon i hjemmet. Dette er en gruppe som omfatter mange eldre og også mange kvinner.

Videre er det noe over halvparten av husholdningene med to personer som svarer at de har én mobiltelefon. Nesten én av fire husholdninger av denne typen har ingen mobiltelefon, og de resterende 25 prosent har to eller flere.

Mellom en tredel og halvparten av personene i en typisk husholdning har mobiltelefon. Familier med tenåringsbarn eller voksne barn som bor hjemme, oppgir høyeste gjen-

Figur 6. Fordeling av private telefonsamtaler per dag, etter telefontype. 1999. Prosent

Kilde: Mediebruksundersøkelsen 1999.

nomsnittstall for mobiltelefoner per husholdning. Generelt svarer personene i slike husholdninger at de har 1,8 mobiltelefoner per husholdning. Den andre gruppen som peker seg ut er yngre voksne, enten uten barn eller med små barn.

Menn bruker mobiltelefonen oftere enn kvinner

Alle som deltok i undersøkelsen, fikk spørsmål om hvor mange private telefonsamtaler de hadde hatt i løpet av foregående dag. I tillegg ble de som har tilgang til mobiltelefon, spurt om hvor mange av disse samtaler de hadde tatt fra mobiltelefonen.

De som har tilgang til mobiltelefon, oppgir gjennomsnittlig 3,4 private telefonsamtaler per dag når de tar med både faste og mobile samtaler.¹ Hvis vi bare ser på mobiltelefonbruk, oppgir de 0,9 private samtaler per dag. Videre ser vi at rundt 20 prosent svarer at de ikke har

Tabell 10. Antall private telefonsamtaler per dag, etter alder og type telefon som er brukt. 1999

	Antall telefonsamtaler	
	Menn	Kvinner
Totalt	3,5	3,3
Mobiltelefon	2,0	0,7

Kilde: Mediebruksundersøkelsen 1999.

noen private samtaler i løpet av en typisk dag, selv om de tar med alle typer telefoni. Materialet viser også at mer enn 61 prosent svarer det samme når de skal beskrive sin mobiltelefonbruk.

Fasttelefon blir oftere brukt enn mobiltelefon. Nesten tre av fire svarer at de har tatt eller mottatt 1-5 private samtaler per dag over fasttelefon. Noe over 21 prosent svarer at de har 6-10 samtaler per dag, mens mer enn 85 prosent av informantene som har hatt private samtaler over mobiltelefon 1999, ringte 1-5 ganger. Bare drøyt 11 prosent sier at de har foretatt 6-10 samtaler per dag, noe som delvis kan forklares med det faktum at mobiltelefoni er dyrere enn tradisjonell telefoni.

Menn og kvinner foretar omtrent like mange private telefonsamtaler per dag når vi tar med alle typer telefoni. Imidlertid ser vi at menn tar betydelig flere mobiltelefonsamtaler enn kvinner. Der hvor menn oppgir et gjennomsnitt på snaut 2,0 mobiltelefonsamtaler per dag, oppgir kvinner bare 0,7 samtaler. Hvis vi ser på total telefonbruk, er det imidlertid ingen tydelige kjønnsforskjeller. Generelt sett er altså menn med tilgang til mobiltelefon ivrigere telefonbrukere enn kvinner i samme situasjon.

Det er ingen klare forskjeller i gjennomsnittstallet for mobiltelefonsamtaler mellom gutter og jenter i tenårene. Heller ikke er det kjønnsbestemte forskjeller blant pensjonistene. Men for dem mellom 20 og 66 år viser hver aldersgruppe kjønnsforskjeller. I aldersgruppen 20-24 år tar mennene gjennomsnittlig 3,9 samtaler per dag, sammenlignet med bare 1,5 for kvinner, en gjennomsnittlig forskjell på rundt 2,4 samtaler per dag. Alders-

gruppen 25-35 år har en gjennomsnittlig forskjell på nesten 2 per dag.

Dette synes å tyde på en kombinasjon av generasjons- og kjønnsforskjeller i bruk av mobiltelefon. Ser vi på antall samtaler, viser materialet at tenåringsgutter og -jenter har omtrent lik mobiltelefonbruk. Blant de som er eldre enn dem, er det imidlertid bare mennene som har begynt å bruke den mobile formen for telefoni.

Kvinner bruker fasttelefon, men ikke mobiltelefon, lenger enn menn

I gjennomsnitt bruker vi mer enn dobbelt så mye tid på tradisjonell fasttelefon sammenlignet med mobiltelefon. Mens vi bruker nesten 23 minutter per dag i privatsamtaler på fasttelefon, bruker vi bare ca. 11 minutter på tilsvarende mobiltelefonsamtaler.

Tabell 11. Internett- og mobiltelefonbruk per dag blant alle og etter kjønn og alder. 1999. Prosent

	Inter-nett	Mobil-telefon	Inter-nett og mobil-telefon	Verken Internett eller mobil-telefon
Alle	18	23	7	66
Menn	23	31	11	56
Kvinner	12	15	4	76
Menn				
9-15 år	15	14	4	74
16-24 år	35	56	18	27
25-44 år	32	44	15	39
45-66 år	18	20	7	70
67-79 år	2	6	2	94
Kvinner				
9-15 år	11	13	4	80
16-24 år	19	42	9	47
25-44 år	17	15	5	73
45-66 år	8	9	0	84
67-79 år	0	5	0	95

Kilde: Mediebruksundersøkelsen 1999.

Det er kjønnsbestemte forskjeller i tiden som brukes i telefonen. Dette gjelder tradisjonell telefoni, men derimot ikke for mobiltelefoni. Totalt bruker menn litt under 20 minutter per dag på privatsamtaler, mens kvinnene bruker litt over 30 minutter.² Men når det gjelder mobiltelefonbruk er det bare marginale forskjeller.

95 prosent av eldre kvinner bruker verken Internett eller mobiltelefon

Vi har hittil i artikkelen behandlet Internett-bruk og mobiltelefoni hver for seg. Til slutt vil vi gi et lite inntrykk av i hvilken grad bruken av disse to kommunikasjonsmidlene henger sammen; brukes de av ulike grupper, eller er det samme gruppe som bruker begge deler?

Profilen på Internett- og mobiltelefonbrukerne er nokså lik etter kjønn og alder. Det er yngre voksne menn som er de mest aktive på begge fronter. De minst aktive er personer i pensjonsalderen, særlig kvinner. Vi finner den samme profilen igjen når vi ser på dem som både bruker Internett og mobiltelefon en gjennomsnittsdag, men kanskje enda tydeligere. Blant dem som ikke bruker verken Internett per dag eller mobiltelefon, finner vi naturlig nok den omvendte profilen; Kun en av fire menn i alderen 16-24 år benytter seg ikke av noen av disse tilbudene per dag. Blant kvinner i alderen 67-79 år er andelen 95 prosent.

Dataene vi har lagt fram i denne artikkelen viser med stor tydelighet at bruken av Internett og mobiltelefoni har spredt seg svært raskt. Foreløpig er de supplement til faste telefoner og de mer tradisjonelle trykte formidlingskanalene for kunnskap og underholdning. Hvis

økningen i bruken fortsetter på samme nivå i åra som kommer, kan de etter hvert bli de dominerende kanalene på disse feltene.

1. Når det gjelder alle telefonsamtaler ble informantene **ikke** instruert om å ta med bare oppringninger de selv gjorde. Derfor stod det dem fritt å telle med både inngående og utgående samtaler.

2. Dette er omtrent det samme som oppgitt i 1998.

Litteratur

Sherman, Richard(1997) "A brief history of the Internet", (<http://miavx1.muohio.edu/~sheremarc/workshop/history.htm>).

Vaage, Odd Frank (2000): *Norsk mediebarometer 1999*, Statistiske analyser 36, Statistisk sentralbyrå.

Richard Ling

(Richard-seyler.ling@telenor.com) er seniorforsker i Telenor Forskning og Utvikling.

Odd Frank Vaage

(Odd.Vaage@ssb.no) er prosjektleder i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for leveårsstatistikk.